

rekoč: V poljedelstvu še lahko konkuriramo s Cizlajtanci (to je: z nami), ker so oni že tako s zemljišnim davkom preobloženi, na ta način homo mi (Ogri) Cizlajtance iz žitnega in vinskega trga lahko popolnoma izpodrinoli. Tako so govorili P. Lloyd, P. Naplo in Hon. Lonyay je tudi res od tega davka odstopil. Zdaj pa pomislite, da je ogerska dežela še enkrat rodovitnejša od naše, in da plačuje samo komaj 2 tretjini teh davkov, kar jih mi Štajerci plačujemo in samo polovico od tega, kar česka plača, se ve, vse to v razmerju veličine dežel in števila prebivalcev. — Znano je, da je Avstrija posebno poljedelna (ali agrikolturna) država, da to, kar še veljavnega ima, ima samo v zemljiščih in v poljedelstvu. — Poprejšna nesrečna kupčijska politika nam je (posebno nam Štajercem) skoraj vse to malo obrta, kar smo ga imeli, vničila; ako nam še zdaj s preobloženjem zemljišnega davka poljedelstvo v nič spravi, potlej postanemo vsi v celi državi popolnoma siromaki. Naj gleda naša vlada, da nam iz teh strašnih finančnih zadreg pomaga s povišanjem davka na kupone, ali pri združenju (unifikaciji) državnega dolga, ali z davkom na lišp (Luxus) in na redove in križce, ali pa na kak drugi način; ali rečem, naj se varuje povišanja zemljišnega davka, kakor slamnata streha ognja, ako nas neče tako sigurno kakor 2krat 2 je 4 počasu obračiti in nazadnje popolnoma vničiti.

Gospodarske stvari.

Kaka osoda čaka naše gospodarje v dualizmu?

To je tako važno pitanje, da je vredno, da se nekoliko pretrese. Politična doslednost Madžarov je strašno premagala drugo državno polovico v tem, kar se namreč tiče zneska dače. $\frac{4}{10}$ prebivalcev onkraj Litave, kateri še imajo zvu n tega zvu nredno dobra zemljišča, bodo gotovo lahko plačale $\frac{3}{10}$ obnih prineskov, kateri so na nje padli, med tem nas $\frac{6}{10}$ avstrijskih prebivalcev na ta stran Litave onih $\frac{7}{10}$ državnih prineskov lahko celo potere. Madžarski plemenitaši bodo gotovo v pešnem parlamentu vse mogoče strune napeli, da se ogerskim gospodarom, t. j. njim samim, ko naj hitreje odstranijo vsa bremena. Na ta način pa se ogersko gospodarstvo lahko na zlo visoko stopinjo podigne. Da bi se to ko naj hitreje res doseglo, so se že zdaj vsa mogoča začela pripravljati; tako se že zdaj gleda na to, da bi se na Ogorskem pridelovanje žita posebno pšenice na tako visoko stopinjo podiglo, da se ne bo mogla nobena druga dežela o tem z Ogersko več poganjati. Zvu n malih dač še k temu tudi mnogo pripomore podnebje, in lepa geografična lega za izvažanje pridelkov. — V Ogerski je žetev je den mesec prej kakor v sosedskih deželah. Če tedaj premislimo, da se z rabo mašin lahko hitro izmlati in po železnicah in parobrodih tudi lahko hitro v celo oddaljene dežele razpošlje, se celo lahko vidi, da bode Ogersko na ta način svoje zrnje ravno ob onem času na senjem pripeljalo, v katerem so zaloge prazne, in v katerem ima zrnje zatorej naj višo ceno, ker je potreba naj vekša in druge dežele svojega zrnja še ne morejo na senjem spraviti. — Če še vsemu temu pristavimo, da so se na Ogorskem tudi mlini, posebno paromlini, začeli zlo razširjavati, da se že zdaj ogerska moka v vsa vekša mesta tudi ta stran Litave vvažja in za celo dober kup prodava in da se banatska moka zaradi svoje zvu nredne dobrote povsod draže in zlo rada kupuje; smo s tem navedli strašno velike prednosti ogerskih gospodarov in tudi gospodarom ta stran Litave zadosti jasno pokazali, kaka bodočnost je čaka!

Vrabci izvožno blago.

Naši gospodarji zlo črtijo vrabce in če le morejo, jim radi perje posmodijo in sicer samo zato, ker jim nekoliko prosene kaše odtegnejo in če morebiti drugo kako raztrošeno zrnje poberejo. Celu drugače je to pri ameriškanskih gospodarjih, ti jim to malenkost radi privošijo in je tako zlo čislajo, da jih ne samo ne umarjajo, temoč celo iz Evrope vvažajo, ker še jih tamo zadosti nimajo, da bi jim pobirali mrčes, ki gospodarjem vsikdar mnogo kvara dela. Redoma so imenovani gospodarji začeli vrabce pri nas kupovati in v svojo deželo vvažati. Kako velika razlika med našimi in ameriškanskimi gospodarji? — Pri nas se vrabci in še mnogi drugi mali ali vendar zlo hasnoviti ptičeki marljivo lovijo, umarjajo, skubejo in po trgih kot „mali

ptičeki“ prodavajo, ker je mestjani radi kupujejo in jedo. Za ta mali dobiček pa se prepušča, da nam gosence, ogri, kukci, metulji in drugi mrčes naše zrnje posebno pa naše zelenje in sad marljivo in celo pri miru žere in tisočkrat več kvara napravi, kakor se je za „male ptičke“ dobilo. — Amerikanci še celo dalje grejo; oni vvažajo vrabce celo v velika mesta; tako je mesto Boston iz Angleške naročilo mnogo vrabcev in sicer samo zato, da se bodo ulice in trgi, kateri so strašno dolgočasni s temi prijaznimi in nestrašljivimi prebivalci, oživeli.

Gnojna sol je ovcam zlo škodljiva.

Iz pruske Saksonije se piše, da so se tamo prepričali, da je gnojna sol ovcam zlo škodljiva. Na neki njivi, ktera je bila s gnojno soljo pognojena in sol še ne podorana, je izrastlo mnogo lepega dračja, kterege ovce rade jedo in kateri jim drugači ne škodi. 200 ovac se je na te njivi samo dvakrat paslo in ovce so vse zbolele in tudi mnoge poerkale. Ko so je odpri, so našli, da jim je sol želodec pregrizla.

Sadjereja.

Časnik „Pomona“ piše, da je neki sadjerejec že večkrat opazil, če se sadovna drevesa s kamenjem obtežijo, več sada prinašajo. Ta pomoček se je potrdil pri različnih vrstah dreves, in so se tudi prepričali, da drevesa, ktera prej celo niso hotela nositi sadu, so prinesla s kamenjem obtežena mnoga sadu. Vredno je da se skusi.

Vosek, ki ga za cepljenje dreves rabijo Francozi, je narejen iz enake mere ribje masti in smole. — Smola se v lončeni posodi mora razstopiti in po tem primesti ribje masti. Ko se je zmes razhladila, se namaže drevesce, ker se je cepilo. Pravi se, da se prav dobro prime.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

Zamenjivanje. *)

1. Porazumišljavali smo v prvem delu narodnega gospodarstva pravila, po katerih bi si imeli z našim delom in trudom življenju potrebnih in vgodnih stvari nastvarjati; pa to še ne zado stuje. N. p. neki kmetovavec bi mogel po zboljšanjem in dodanem delu si na leto 200 vaganov žita in 200 veder vina pridelati; vendar za svojo prabo potrebuje le 100 vaganov žita in 50 veder vina, a kar mu ostane bi za nikakoršno veljavo ne mogel pospraviti, bilo bi mu za nič: pomnoženo in podboljšano delo bilo bi mu brez pomnožene koristi; ne nudilo bi ga zato nič druga k delu, nego naj bližnja sila in potreba. Pa brž ko zamore to, česar si je več nadelal, ta 100 vaganov žita in 150 veder vina, veljavno pospraviti in za druge stvari, katerih si sam načiniti ne more zameniti, se mu dodano in zboljšano delo dodano naplača in ga k večji marljivosti nudi, ker donaša mu to večo srečo, več vgodnosti življenja. Iz tega lahko previdimo kolike znamenitosti je človeštvu zamenjivanje; jasno nam lahko bode, da premoženje, napredek, industrija, sreča ktere dežele je po naj bolj v razmeri z pripravami za dobro zamenjivanje. Noben narod, nobena dežela, ki nima dobrih cest, kanalov, plovnihi rek in morskii lok, bogateti, premožiti, napredovati ne more.

2. Poglejmo, da opravičimo, kar smo omenili, očividne dokaze; Angleška, Holandija, Belgija, Francozka in Nemška je naj bolj z dobrimi železnicami, cestami, kanali preprogana, k temu da ima mnogo plovnihi rek in dobrih morskii lok: industrija in napredek je v teh deželah naj večja; a vse nasprotno sopet se nam kaže v vzhodni Evropi: po nekoliko pokrajinah ogerske krone, a po naj bolj vse one dežele, ki so še več ali manj pod turško vlado kakor Bolgarija, Bosnija, Hercegovina, Srbija, Podonavske kneževine, veliki del Rosije itd. Zeleznice kakor vsi drugi poti, po katerih se zamenjivanje različnega blaga polehčuje so vsaki deželi velike koristi; le ljudje slabih pojmov in kratkega mišljenja morejo tožiti in obžalovati par oštarjev, nekoliko konjarjev in vozarjev, da bojda ti ljudje po tem, ko se je železnica nastro-

*) Čitateljem, ki so le početniki v čitanju in razmišljanju principov politične ali nacionalne ojkonomije (narodnega gospodarstva) naj bode v naprej omenjeno, da beseda „zamenjivanje“ hoče znamenovati vsako zamenbo, veljavo za veljavo, trgovati, prodovati in kupovati.

jila, svoj dober kruh zgubijo. Ti res svoje koristi ne opazijo, da po boljših potih leži svoje pridelke pospravijo, in katerih jim pomanjkuje, od drugod dobijo. Pa vendar ne smemo pozabiti, da železnice industriji le te koristijo, kedar so v resnici se po potrebi nastrojile, pa netako da so glavno le vojništvu namenjene, da eno trdujavo z drugo zvežujejo itd.

3. Razmišljavati nam je zdaj pravila, po katerih se zamenjvanje revnati ima. Kakor smo že omenili, nikdo si ne more vsega sam načiniti, temoč vsakdo se le z enim posebnim poslovanjem z dobrim vspehom pečati more; pa pri tem ko si človek eno posebno stvar načini, potrebuje sto različnih drugih, tedaj vse druge si ima po zamenjivanju priskrbeti: zamenjvanje je zato za našo srečo tolike potrebe kakor izdelovanje izdelkov samih. Pa brez zamenjivanja bi bilo tudi le malo izdelovanja; pri tem da se vsakdo le z enim pojedinim poslovanjem peča mu je to tudi mnogo bolj plodno in na večji dobiček: zamore si tim več drugih mu potrebnih stvari zameniti.

(Dalje prihodnjič.)

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Iglič in Debelko (*se sprehajata po lepem Ljubomirovem vrtu*).

Iglič. Ali že veste, da je konkordat general?

Debelko. Hodite vi z vašimi čenčarijami, ali ne veste nič pametnejšega govoriti?

Iglič. Čenčarije so, ali smešne so vendar, in to me vsikdar malo razveseli. Samo poslušajte, kako piše „Primorec“ o tem. „Gospoda O. iz C. hlapec se pelje po cesti, na kateri so streljali. Konj se je plašil in hlapec reče jednemu izmed streljačev: Kaj šment mi plašite konje z streljanjem? Čemu pa streljate? — „Kdo pa je bil Konkordat?“ I jaz ne vem, pa mislim, da je moral biti general, ker neki samo tem streljajo, kedar jih zagrebajo“.

Debelko. Šaljivo je to res, in take stvari radi čujemo tudi zdaj, če so ravno zlo žalostni časi za nas Slovane. — Zdaj pa hodiva hitro k mizi, da nič ne zamudiva, ker Ljubomir je z drugimi že tam in kakor sem čul, bo nam danes spet nekoliko politike razlagal. (*Podasta se hitro k društvu.*)

Ljubomir. O čem bomo danes govorili?

Semenko. To vi sami določite, saj vi naj bolj veste, kar nam je naj bolj potrebno znati.

Ljubomir. Vsaki ima pravico svojo željo izreči, kar bi naj rajši vedel. Prosim vas tedaj le povejte mi, kaj velite, da vam bodem razlagal.

Iglič. Jaz bi naj rajši vedel ali bode res vojska ali ne, ta teden spet časniki mnogo o njej govorijo.

Ljubomir. Če bo, je samo jeden človek tega kriv.

Zalec. Bismark!

Ljubomir. Celo ne, temoč Napoleon. Stvar je celo prosta. Bismark ga je pred dvema letoma speljal na led, in je napravil veliko Prusko. To speljanje na led in velika Pruska leži Napoleonu strašno v želodu in zatoraj bi zlo rad Prusko prijel in se tako spet izplaval. Napoleon vendar prav dobro zna, da Pruska ne bo sama, če jo on pograbi, in zatoraj se boji vojsko soper njo podignoti, ker Napoleon, ki že ima Meksiko na svoji slabi vesti, ve dobro, da ne sme nobene bitve več zgubiti, če noče iti rakom zvižgat. Vroča želja do vojske in spet strah, da bi morebiti bitvo zgubil, čini, da se politika v Parizu zmirom sem ter tje maja in vsak dan druge glase prinaša; danes trobi vojsko zjutra spet mir in tako celo Evropo vedno nepokoja. Danas puše minister vojaštva strašno v vojno trobento in rožlja s sabljo, zjutra dojde spet drugi minister in govori pri kakošni priložnosti o miru; to pa so samo komedije, tako govorjenje zapovedava cesar, in ministri niso pri tem kaj drugega, kakor samo govorna troba, ktera govori, kar v njo puše Napoleon. Cesar Napoleon ne ve kako bi se naj bolj vlegel in zatoraj se vsako uro obrne, naj pa se obrne kamor se koli hoče, vsikdar leži slabo, ker je zlo bolen, prav za prav ne on, temoč jegovo cesarstvo. Ne smemo se zatoraj preveč veseliti, če čujemo od onod mirne glase; ker toliko je gotovo, da se v Parizu in Berlinu vsa mogoča pripravljajo za vojsko; da pa se te priprave zastoj ne delajo je tudi gotovo, Napoleon bo primoran enkrat vdariti, pita se samo kedaj, morebiti tedaj, kedar bo vso svojo vojsko z puškami na iglo oborožil in zadosti denarja za vojsko imel; posojilo ima že pred dvermi. Mi-

nister je sicer zagotavjal, da je posojilo potrebno, da se napravijo dobre sosesnje poti in ceste, mogoče je, verjetno vendar celo ne.

Semenko. Ali ni bilo govorjenje, o občni razorožbi kako pa je tedaj s to?

Ljubomir. Na razorožbo skoraj niti ni misliti. Ruska vlada je res francosko pitala ali nima nobene vojne misli za seboj, naj začne ona prva razoroževati in druge vlade bodo gotovo jo posnemale. —

Zalec. No, in kaj je Napoleon na to odgovoril.

Ljubomir. Na to, so Napoleonovi časniki mnogo odgorili in v kratkem se vendar vsi jihovi odgovori lahko skupčijo v sledeče besede: „Prepir se nahaja, tedaj morajo biti tudi vojaki zmirom na nogah“. — Napoleon govori zmirom, kakor da bi se Francoski žugalo in kakor da bi bila ravnovaga evropejska zmešana. To je vendar samo laž in hlimba. Dobro zatoraj o tem piše neki Dunajski časnik: „v Evropi se ne nahaja nobena vlada, ktera bi hotela Francoski žugati ali se ž njo vojevati“.

Semenko. Morali še bomo tedaj čakati, kaj bosta Napoleon in Bismark izkovala.

Ljubomir. Drugega tudi storiti ne moremo, časa vendar k temu ne bomo več dosti imeli, ker mir je celo ne zagotovljen; mogoče sicer je, da še letos vse ostane, kakor je, ali pa bo tudi drugo leto vse pri miru ostalo, je zlo dvomljivo. — Za danes naj bo zadosti.

Dopisi.

Iz Maribora. Slavnost pokladanja temeljnega kamena narodnemu českemu gledišču se bo dne 16. t. m. v Pragi sijajno obhajala. Tukajšni Slovani se hočemo tej slavnosti duhom vdeležiti in zato se zberemo v naši čitavnici, da se spominjamo imenitnega blagodana vrlih naših bratov Čehov po naših okolščinah in razmerah pri dostojni večerni veselici, ki se začne ob 8. zvečer in h kateri se vabijo vsi člani čitavnice. Predsedništvo.

Iz goruje Ložnice pri slov. Bistrici 1868.

Dragi slovenski kmetje! Ker je zdaj čas sejati semenje, vas spet opominjam sejte le samo dobro dozrjeno, črstvo in čisto seme, brez vsake šlote in vsakega smetja. Semenje, ktero rade na njivah živali pobirajo, se mora malo z vodo pomočiti, v kateri se spusti malo petrolija. Pšenica se mora pred sajatvo s vročim pepelom pomešati. Turšica, buče (tikve), in krastavce je dobro pred sajatvo malo namočiti in v toplem mestu scimiti, ker po tem hitreje in lepše rastejo.

Tako ravnajte s semenjem, dragi slov. kmetje, saj vam ne bo mnogo truda prizadelo, haska pa vam bo gotovo mnogo prineslo, česar sem se po mnogoletnih lastnih skušnjah zadosti prepričal.

Ve slovenske deklice pa plejte prav marljivo žita, saj vam v spodbodo pravi pesmica: „Na Slovenskem lepšega in boljšega zrna ni, kak je pšenica; — pa tudi čednejšega ženstva ni, kak je slovenska deklica!“ —

Ne vzemite mi za zlo, predragi Slovenci in Slovenke, saj sem vam pisal te vrstice le v poduk k umnemu gospodarstvu in iz prepričanja, da bo vse za vaše dobro.

Zdaj pa še vam oznamim, kako težo ima zrnje v našem Pohorskem kraju.

Pšenica	vaga	85 do 98	funtov
Rž	"	86 "	90 "
Turšica	"	82 "	85 "
Ajda	"	63 "	67 "
Ječmen	"	70 "	74 "
Oves	"	46 "	54 "
Proso	"	77 "	83 "
Srakonoga	"	48 "	46 " vagan.

Naj lepša in naj težjša pšenica se nahaja, po moji lastni skušnji v Keblu, Tinji, st. Martinu t. j. v srednjih Pohorskih krajih. Moke se napravi iz centa pšenice 70 do 76 funtov.

Jož. Stepišnik,
mlinar.

Politični ogled.

Iz državnega zbora. Minister Giskra je podal zbornici postavino osnovo o neposrednih volitvah v državni zbor. Zbornica je besedovala o pogodbi s ogerskim ministerstvom, naj se oskrbuje solno samotržje. Sprejel se je